

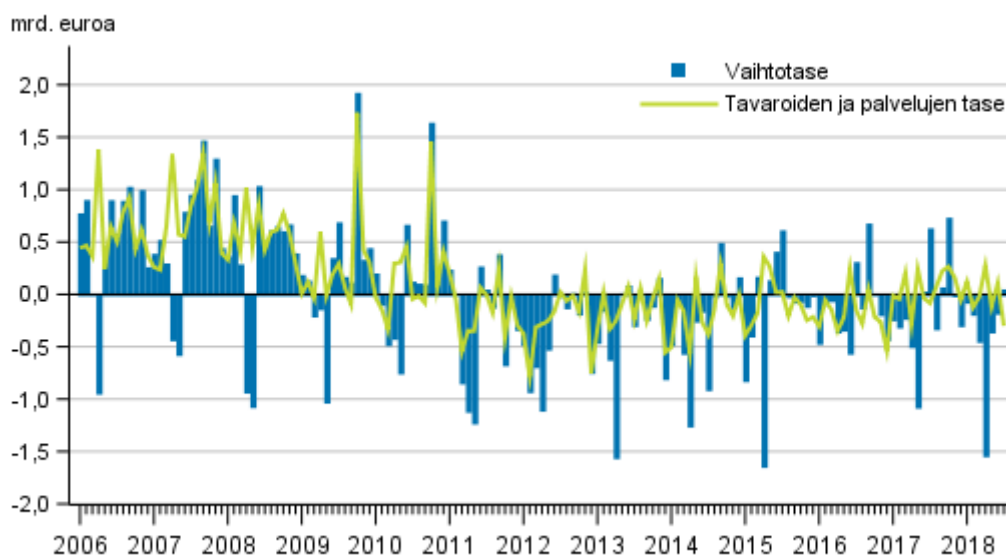
Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

2018, 2. neljännes, heinäkuu

Vaihtotase alijäämäinen toisella neljänneksellä, ulkomainen nettovarallisuusasema heikkeni

Vaihtotase oli alijäämäinen vuoden 2018 toisella neljänneksellä. Maksutaseen mukainen tavaroiden ja palveluiden vienti kasvoi 6 prosenttia vuodentakaisesta ja tavaroiden ja palveluiden tase oli lievästi ylijäämäinen. Vaihtotaseen alijäämä kasvoi vuoden takaisesta ensitulon tilin alijäämän kasvaessa. Ulkomainen nettovarallisuusasema heikkeni. Tiedot käyvät ilmi Tilastokeskuksen maksutase ja ulkomainen varallisuusasema -tilastosta.

Vaihtotase ja tavaroiden ja palvelujen tase

Vaihtotase

Vuoden 2018 toisella neljänneksellä vaihtotase oli 2,1 miljardia euroa alijäämäinen. Vaihtotaseen alieristä ensitulon tili oli 1,8 miljardia euroa alijäämäinen. Tavaroiden ja palvelujen tase oli 0,3 miljardia euroa ylijäämäinen ja tulojen uudelleenjaon tili 0,6 miljardia euroa alijäämäinen.

Tavarat ja palvelut

Maksutaseen mukainen kauppataase oli 1,0 miljardia euroa ylijäämäinen vuoden 2018 toisella neljänneksellä. Edellisen vuoden vastaavalla neljänneksellä kauppataase oli 0,6 miljardia euroa ylijäämäinen. Palvelutase oli 0,7 miljardia euroa alijäämäinen vuoden 2018 toisella neljänneksellä.

Maksutaseen mukainen tavaravienti kasvoi 6 prosenttia edellisen vuoden vastaavasta neljänneksestä. Tavaratuonti kasvoi 3 prosenttia vuoden takaisesta. Tavaraviennin arvo oli 16 miljardia euroa ja tavaratuonnin arvo 15 miljardia euroa.

Vuoden 2018 toisella neljänneksellä palveluvienti kasvoi 7 prosenttia ja palvelutuonti niin ikään 7 prosenttia verrattuna edellisen vuoden vastaavaan neljännekseen. Palveluvienti nousi 6,8 miljardiin euroon ja palvelutuonti 7,5 miljardiin euroon. Palvelutaseen alijäämää kasvatti matkustustaseen 0,8 miljardin euron alijäämä. Matkailumenot Suomesta ulkomaille kasvoivat 11 prosenttia toisella neljänneksellä ja matkailutulot Suomeen laskivat 1 prosentin verrattuna edellisen vuoden vastaavaan neljännekseen. Tarkemmat maksutaseen mukaiset vienti- ja tuontiluvut palveluerittäin ja alueittain löytyvät [tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastosta](#) vuodesta 2015 alkaen. Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastossa on myös eritelty Tullin lukuihin tehtävät lisäykset ja poistot, joiden avulla päästään maksutaseen mukaiseen tavarakauppaan.

Ensitulo toisella neljänneksellä ja vuositietojen tarkentuminen

Ensitulon tili oli 1,8 miljardia euroa alijäämäinen vuoden 2018 toisella neljänneksellä. Vuotta aikaisemmin toisen neljänneksen ensitulon alijäämä oli 0,9 miljardia euroa.

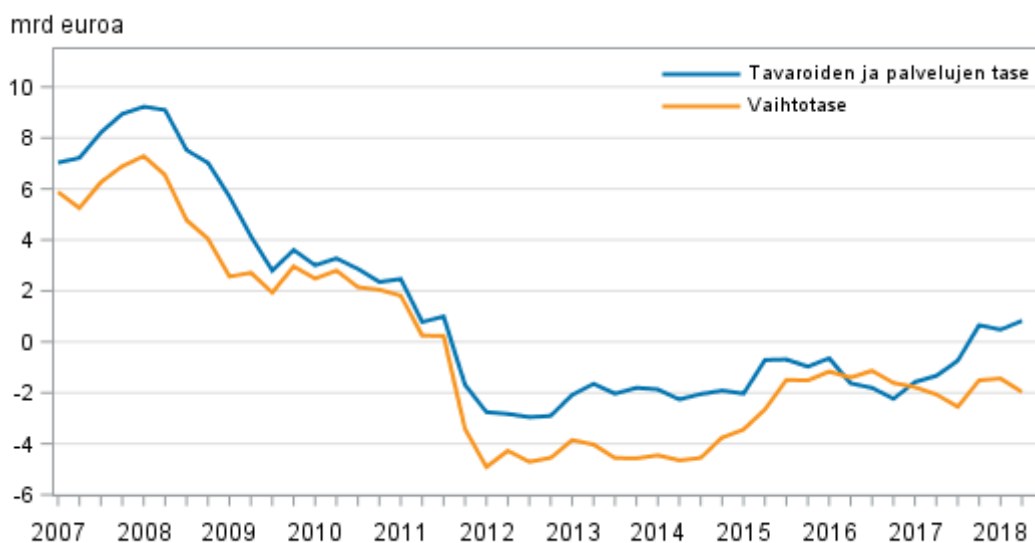
Vuoden 2017 ensitulo tarkentui maaliskuussa julkaistuista ennakkotiedoista. Tarkentunut vuoden 2017 ensitulo on 0,1 miljardia euroa alijäämäinen. Maaliskuussa julkaistuissa tiedoissa vuoden 2017 ensitulo oli 2,7 miljardia euroa ylijäämäinen. Ensitulon revisoituminen johtuu tarkentuneista yrityssektoria koskevista lähdeaineistoista. Ensitulon laskun seurauksena myös vuoden 2017 vaihtotase kääntyi 1,5 miljardia euroa alijäämäiseksi.

Ensitulon tili pitää sisällään Suomesta ulkomaille maksetut ja ulkomailta Suomeen maksetut palkansaajakorvaukset, sijoitustulot ja muun ensitulon. Ensitulon alijäämä johtuu pääasiassa sijoitustuloista, joihin luetaan mm. pääomakorvaukset, kuten korot ja osingot.

Vaihtotase tasapainossa heinäkuussa 2018

Vaihtotase oli heinäkuussa tasapainossa. Maksutaseen mukainen tavaraviennin arvo kasvoi 1 prosentin vuodentakaisesta. Vaihtotaseen alieristä ensitulon tili oli ylijäämäinen. Maksutaseen mukainen kauppataase, palvelutase ja tulojen uudelleenjaon tili olivat alijäämisiä.

Vaihtotase ja tavaroiden ja palvelujen tase, 12 kk liukuva summa

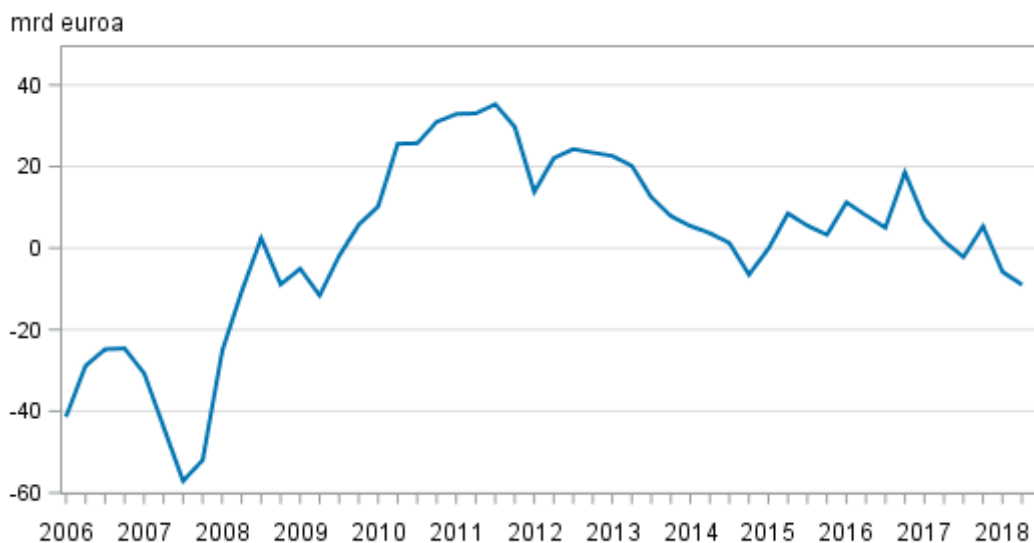
Rahoitustase ja ulkomainen nettovarallisuusasema

Ulkomainen nettovarallisuusasema heikkeni

Vuoden 2018 toisen neljänneksen lopussa Suomella oli bruttosaamisia ulkomailta 631,7 miljardia euroa ja bruttovelkoja ulkomaille 640,6 miljardia euroa. Ulkomainen nettovarallisuusasema, eli saamis- ja velkakannan erotus, oli siten 9,0 miljardia euroa negatiivinen, kun velkoja oli saamisia enemmän. Nettovarallisuus heikkeni verrattuna edellisen vuosineljänneksen loppuun, jolloin ulkomainen nettovarallisuusasema oli -5,9 miljardia euroa. Sekä ulkomaisten saamisten että velkojen kanta kasvoi toisella vuosineljänneksellä, mutta velat kasvoivat saamisia enemmän.

Sektoreittain tarkasteltuna ulkomaiseen nettovarallisuusasemaan vuoden 2018 toisella neljänneksellä vaikutti eniten yritysten nettovarallisuusaseman heikkeneminen. Suurimmat nettosaamiset olivat sosiaaliturvarahastoilla, 144,6 miljardia euroa ja suurimmat ulkomaiset nettovelat muut rahalaitokset -sektorilla.

Ulkomainen nettovarallisuusasema neljänneksittäin. Kuviota korjattu 19.9.2018.

Pääomaa virtasi Suomeen arvopaperisijoituksina

Pääomaa virtasi vuoden 2018 toisella neljänneksellä ulkomailta Suomeen nettomääräisesti 3,7 miljardia euroa, mikä heikensi ulkomaista nettovarallisuusasemaa. Sijoituslajeittain tarkasteltuna pääomaa virtasi Suomeen eniten arvopapereina, 7,2 miljardia euroa. Arvopapereihin luetaan esimerkiksi joukkovelkakirjat, rahamarkkinapaperit ja osakkeet. Suomesta virtasi pääomaa ulkomaille nettomääräisesti eniten suorina sijoituksina 3,9 miljardia euroa.

Ulkomaisten suorien sijoitusten bruttosaamiset vuoden 2018 toisen neljänneksen lopussa olivat 154,2 miljardia euroa ja vastaavat velat olivat 119,8 miljardia euroa, minkä seurauksena suorien sijoitusten nettovarallisuusasema oli 34,4 miljardia euroa positiivinen toisen neljänneksen lopussa.

Arvopaperisijoitusten nettovarallisuusasema heikkeni vuoden 2018 toisella neljänneksellä, sillä arvopaperisijoitusten velkakanta kasvoi saamia enemmän. Arvopaperisaamia oli vuoden 2018 toisen neljänneksen lopussa 319,8 miljardia euroa. Arvonmuutokset kasvattivat arvopaperisaamia ensimmäiseltä neljännekseltä, sillä saamiset vähenivät rahoitustaloustoimien muodossa. Arvopaperisaamia on eniten joukkovelkakirjojen ja sijoitusrahasto-osuuksien muodossa. Arvopaperien velkakanta kasvoi ensimmäiseltä neljännekseltä rahoitustaloustoimien ja arvonmuutosten myötä ja oli vuoden 2018 toisella neljänneksellä 323,6 miljardia euroa. Joukkovelkakirjalainat ovat suurin erä arvopaperiveloissa, näiden kanta vuoden 2018 toisen neljänneksen lopussa oli 173,8 miljardia euroa. Arvopaperivelka kasvoi eniten toisella neljänneksellä listatuissa osakkeissa.

Muiden sijoitusten, eli esimerkiksi konsernin ulkopuolisten lainojen, talletuksien ja kauppaluottojen velkoja oli nettomääräisesti 47,9 miljardia saamia enemmän. Nettovelka kasvoi ensimmäiseltä neljännekseltä, kun pääomaa virtasi nettomääräisesti 0,8 miljardia euroa Suomeen. Vuoden 2018 toisen neljänneksen lopussa muiden sijoitusten saamia oli 127,2 miljardia euroa ja velkoja oli 175,0 miljardia euroa.

Suomella oli johdannaisiin liittyviä nettovelkoja vuoden 2018 toisen neljänneksen lopussa 0,4 miljardia euroa. Johdannaisiin liittyvät velat kasvoivat ensimmäiseltä neljännekseltä ja olivat vuoden 2018 toisen neljänneksen lopussa 22,2 miljardia euroa. Suomella oli johdannaisiin liittyviä saamia vuoden 2018 toisen neljänneksen lopussa 21,9 miljardia euroa.

Rahoitustase heinäkuussa 2018

Heinäkuussa pääomaa virtasi nettomääräisesti Suomesta ulkomaille 0,4 miljardia euroa. Rahoitustaseen alieristä pääomaa virtasi Suomesta ulkomaille nettomääräisesti eniten suorina sijoituksina, 1,6 miljardia euroa. Ulkomailta Suomeen pääomaa virtasi nettomääräisesti eniten muina sijoituksina, 1,7 miljardia euroa.

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain 2018, milj. euroa.....	7
Liitetaulukko 2. Ulkomaiset nettovirrat sektoreittain neljännesvuosittain 2018, milj. euroa.....	8
Liitetaulukko 3. Ulkomainen nettovarallisuusasema sektoreittain neljännesvuosittain 2018, milj. euroa.....	8
Liitetaulukko 4. Maksutase, milj. euroa.....	9
Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema.....	10

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain 2018, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2017/Q2	2017/Q3	2017/Q4	2018/Q1	2018/Q2
Tulot	1. Vaihtotase	25929	24889	27091	25505	27777
	1.1 Tavarat	15136	14797	15397	15073	16004
	1.2 Palvelut	6311	6395	7477	6541	6770
	1.3 Ensitulo	4175	3424	3932	3562	4757
	1.4 Tulojen uudelleenjako	307	273	285	329	246
Menot	1. Vaihtotase	27468	24515	26662	26207	29842
	1.1 Tavarat	14583	14303	15087	14834	15041
	1.2 Palvelut	6946	6676	7415	6803	7465
	1.3 Ensitulo	5109	2774	3361	3674	6524
	1.4 Tulojen uudelleenjako	830	762	799	896	813

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 2. Ulkomaiset nettovirrat sektoreittain neljännesvuosittain 2018, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2017/Q2	2017/Q3	2017/Q4	2018/Q1	2018/Q2
Netto	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	3884	-6591	-5652	111	-3711
	S11 Yritykset	-106	-8829	-2608	-4859	-1513
	S121 Keskuspankki	-9066	12983	-27809	18191	-3666
	S122 Muut rahalaitokset	9570	-14599	26158	-23180	723
	S123 Rahamarkkinarahastot	-79	76	48	-173	-26
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	1004	1088	372	1879	269
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	-1046	-1957	2005	-1254	-872
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	465	225	-2182	101	-302
	S1311 Valtionhallinto	976	347	-4943	2319	-2289
	S1313 Paikallishallinto	127	43	-184	19	41
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	1921	3706	3626	6873	3810
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	118	326	-136	195	114

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 3. Ulkomainen nettovarallisuusasema sektoreittain neljännesvuosittain 2018, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2017/Q2	2017/Q3	2017/Q4	2018/Q1	2018/Q2
Netto	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	1720	-2186	5328	-5850	-8992
	S11 Yritykset	-81445	-87992	-81181	-85091	-92286
	S121 Keskuspankki	70465	83387	55714	73618	70444
	S122 Muut rahalaitokset	-133351	-147840	-119655	-145657	-142522
	S123 Rahamarkkinarahastot	2413	2482	2524	2344	2311
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	52701	54120	55077	55454	56176
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	-4314	-6521	-7129	-8355	-8128
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	30789	31206	29621	29005	29376
	S1311 Valtionhallinto	-82918	-80471	-81965	-80959	-80319
	S1313 Paikallishallinto	-3421	-3376	-3548	-3543	-3500
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	135660	137160	140626	142621	144602
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	15142	15658	15245	14711	14855

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 4. Maksutase, milj. euroa

	Vuosi 2017	12 kk:n liukuva summa	2018/06	2018/07
1. Vaihtotase	-1 507	-2 548	-175	48
1.1. Tavarat	1 709	1 772	356	-167
1.2. Palvelut	-1 058	-1 160	-245	-133
1.3. Ensitulo	-107	-1 000	-92	540
1.4. Tulojen uudelleenjako	-2 052	-2 160	-195	-192
2. Pääomatase	178	188	15	15
3. Rahoitustase	-4 724	-14 753	2 161	383
3.1. Suorat sijoitukset	-1 837	1 260	2 143	1 644
3.2. Arvopaperisijoitukset	4 809	-8 837	-1 859	432
3.3. Muut sijoitukset	835	-1 767	1 623	-1 696
3.4. Johdannaiset	-8 142	-5 283	285	22
3.5. Valuuttavaranto	-390	-126	-31	-19
4. Virheelliset ja tunnistamattomat erät	-3 395	-12 392	2 321	320

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä

2) Taulukossa esitettävät arvot ovat nettovirtoja ajanjakson aikana

3) Rahoitustase = saamiset - velat

Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

1. Tilastotietojen relevanssi

1.1 Tietosisältö ja käyttötarkoitus

Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema muodostavat ulkomaisten tilastojen kokonaisuuden, joka kuvaa kansantalouden ulkoista tasapainoa sekä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja. Tilastoa voidaan käyttää analysoitaessa kansantalouden ulkoista tasapainoa, tai saamis- ja velkasuhteita, niiden rakennetta ja kehitystä, tai vertailtaessa niitä muihin maihin.

Maksutaseella tarkoitetaan tilinpitoasetelmaa, joka kuvaa järjestelmällisesti kansantalouden ja muun maailman väliset liiketoimet tietyltä ajanjaksolta sekä reaalityalouden että rahoituspuolen näkökulmasta. Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema ovat osa kansantalouden tilinpitojärjestelmää.

Maksutase kattaa liiketoimet, jotka tehdään kansantalouteen kuuluvien talousyksiköiden (kotimaassa asuvien) ja muuhun maailman kuuluvien talousyksiköiden (ulkomailla asuvien) kesken. Maksutase koostuu vaihto-, pääoma- ja rahoitustaseesta.

Ulkomaisen varallisuuden tilasto kuvaa rahoitustaseen pääomavirroista syntyneitä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja.

Maksutaseen ja ulkomaisen varallisuuden tilastojen laadinnassa noudatetaan IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) ohjeita ja suosituksia. Euroopassa maksutasetilastointia ohjeistavat Euroopan keskuspankki (rahoitustase) ja Eurostat (vaihtotase).

Maksutasetilastointi perustuu Suomen lakisääteisiin velvoitteisiin tuottaa ja raportoida maksutasetilastoa Euroopan keskuspankille (EKP) (EKP:n suuntaviivat EKP/2011/23) ja Euroopan yhteisöjen tilastotoimistolle Eurostatille (Euroopan komission asetus N:o 555/2012) sekä Kansainväliselle valuuttarahastolle (IMF).

Maksutasetta on julkaistu vuodesta 1922 lähtien, vuodesta 1948 maksutasetta on laadittu IMF:n maksutasekäsikirjan mukaisesti.

1.2 Keskeiset käsitteet ja luokitukset

Maksutasetilaston järjestelmä käyttää kuvauksessaan seuraavia tilastoyksiköitä ja niiden ryhmittelyjä

- taloudellinen alue
- institutionaaliset yksiköt ja sektorit
- Suomessa asuva, Ulkomailla asuva (residence)
- virrat ja varannot

Käytetyt luokitukset liittyvät tilastoyksiköihin:

- institutionaalinen yksikkö- ja sektoriluokitus
- rahoitusvaateiden luokittelu

Maksutasetilaston keskeisiä käsitteitä ovat :

- **Vaihtotase** kuvaa ulkomaisten taloustoimien, kuten tavaroiden ja palvelujen ulkomaankaupan, ensitulojen ja tulojen uudelleenjaon, vaikutusta kansantuloon ja kansantalouden säästämisen ja investointien väliseen tasapainoon.
- **Kauppataase** kuvaa tavaroiden ulkomaankaupan tasapainoa viennin ja tuonnin osalta.
- **Rahoitustase** kuvaa vaihtotaseen alijäämän rahoitusta tai ylijäämän sijoittamista ulkomaille ja koostuu suorista sijoituksista, arvopaperisijoituksista, muista sijoituksista, johdannaisista sekä keskuspankin valuuttavarannon muutoksista.
- **Ulkomainen (netto)varallisuusasema** kertoo rahoitussaamisten ja velkojen arvon ja rakenteen tilastointiajanjakson lopussa.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Maksutasetilaston laatimiseen käytetään suoraa tiedonkeruuta ja muista taloustilastoista johdettua tietoa. Tulli kerää tiedot tavaroiden ulkomaankaupasta sekä julkaisee ulkomaankauppatilastot. Tilastokeskus kerää tiedot palvelujen kansainvälisestä kaupasta, tulojen uudelleenjaosta ja pääomansiirroista sekä tiedot rahoitustaseen, pääomakorvausten ja ulkomaisen varallisuuden tilastointia varten. Seuraavaksi esitellään maksutaseen alaerien eri tietolähteet ja laadintamenetelmät.

2.1 Vaihtotase

2.1.1 Kauppatase

Maksutasetilastoinnissa tavarantuonnin arvot muutetaan Tullin ulkomaankauppatilaston cif-määräisistä tuonnin arvoista maksutaseen fob-määräisiksi arvoiksi, jolloin rahdin ja vakuutuksen osuus tavarantuonnista siirretään kuljetusmenoihin. Lisäksi Tullin ulkomaankauppatilaston tuontiin lisätään alustoimitukset, joihin kuuluvat muun muassa satamissa ja terminaaleissa hankitut tavarat ja polttoaineet. Maksutasetilastoinnin maittain jaetuissa tavarakauppatiedossa vienti on tilastoitu määrämaan mukaan, tuonti EU-alueelta lähetyksensä mukaan.

Tulli kerää kaikki tavarakaupan tilastoinnissa tarvittavat tiedot. Tiedot Suomen kaupankäynnistä EU:n ulkopuolisten kanssa saadaan tullausjärjestelmästä. EU:n sisäisestä kaupasta tuojat ja viejät ilmoittavat kuukausittain Intrastat-järjestelmän mukaiset tilastotiedot Tullille.

2.1.2 Palvelut

Palveluerissä käytetään Tilastokeskuksen keräämää tietoa matkailun, kuljetuksen ja muiden palvelujen kaupan erilliskyselyistä.

Palvelut, matkailu

Matkailuerään tilastoidaan kaikki muut matkasta aiheutuvat menot kuin maiden väliset kuljetukset, jotka luetaan kuuluvaksi kuljetuserään. Matkailuerään kuuluviksi luetaan myös risteilyistä, kausi- ja rajatyöntekijöistä sekä ulkomaisesta opiskelusta ja sairaudenhoidosta aiheutuneet menot.

Palvelut, kuljetus

Kuljetuksista valtaosa on merikuljetusrahtimenoja ja alusten maksamia ahtaus-, satama-, väylä- ja luotsimenoja. Merikuljetusrahtitulot ovat suomalaisten varustamojen ulkomaisten tavaroiden kuljetuksista ansaitsemia tuloja. Vastaavat menot ovat ulkomaisille kuljettajille maksettuja merikuljetusmenoja. Huomattava kuljetustuloerä on ulkomaisilta matkailijoilta saatu kuljetustulo, joka jakautuu merikuljetustuloon ja lentokuljetustuloon. Vastaavat menot ovat suomalaisten ulkomaisille kuljetusyrityksille maksamia menoja.

Palvelut, muut palvelut

Muihin palveluihin luetaan vakuutus- ja rahoituspalvelut, posti- ja telekommunikaatiopalvelut, rakennuspalvelut, tietotekniikka- ja informaatiopalvelut, rojaltit ja lisenssimaksut, muut liike-elämän palvelut sekä henkilökohtaiset, kulttuuri- ja virkistyspalvelut.

Tiedot ulkomaisista vakuutustuloista ja -menoista saadaan Finanssivalvonnan toteuttamasta vuosikyselystä. Kyselyssä ovat mukana kaikki Suomessa vakuutuksia myyvät yritykset. Tavaravakuutusta koskevat tiedot perustuvat pääosin Tullin määrävuosittain toteuttaman tavarakaupan rahti- ja vakuutuslaskelmissa. Lisäksi suomalaisilta yrityksiltä tiedustellaan palvelukyselyn yhteydessä niiden ulkomailta hankkimia vakuutuspalveluja.

2.1.3 Ensitulo: palkansaajakorvaukset ja pääomakorvaukset

Tuotantotekijäkorvauksiin luettavat palkat ja palkkiot sisältävät maksut ammattipalveluista ja muut henkilökohtaiset palkat ja palkkiot sekä työnantajan sosiaalivakuutusmaksut. Nämä tiedot saadaan verottajan maksuunpanotilastosta ja rajoitetusti verovelvollisten aineistosta.

Pääomakorvaukset tilastoidaan pääosin Tilastokeskuksen maksutasekyselyjen mukaisesti ja tiedot pääomakorvauksista laaditaan sijoituslajeittain.

2.1.4 Tulojen uudelleenjako

Vastikkeettomat tulonsiirrot jaetaan yksityisiin ja julkisiin. Yksityisten tulonsiirtotietojen laadinnassa on käytetty apuna historiallista aineistoa, hallinnollista budjettitietoa, asiantuntija-arviota sekä muiden yksityisten tulonsiirtojen tapauksessa vakuutuspalveluja koskevaa kyselyä.

2.2. Pääomatase

Pääomansiirtojen tilastotiedot perustuvat Tilastokeskuksen käytössä oleviin hallinnollisiin aineistoihin, pääasiassa valtion tilinpäätökseen.

Vaihtotaseen ja pääomataseen puuttuvien kuukausi- ja neljännesvuositietojen arviointi

Palveluerien kuukausittaiset ennakoarviot tehdään rakenteellisiin aikasarja- ja indikaattorimalleihin perustuvaa menettelyä käyttäen. Siinä estimoitavaa palvelukauppaa tarkastellaan osana koko ulkomaankauppaa. Neljännesvuositilastot jaetaan kuukausille.

Tietoja korjataan kahdessa vaiheessa, ensin neljännesvuosittain, kun saadaan tilastotiedot matkailusta, kuljetuksesta ja muista palveluista. Toinen revisio ajoittuu vuosittain syyskuuhun, kun muiden palvelujen vuosikyselyn tulokset valmistuvat.

Pienten erien osalta, kuten palkkojen, yksityisten tulojen uudelleenjaon ja pääomansiirtojen, joissa tieto saadaan vuosittain, kuukausiarviot perustuvat pääsäännön mukaan edellisen vuoden tasoon, joka on jaettu tasan kuukausille.

2.3 Rahoitustase ja ulkomainen varallisuusasema

Maksutasekyselyjä on kolmentyyppisiä:

1. Tilastokeskuksen rahoitussaamisten ja -velkojen neljännes- ja vuosikyselyt, joilla kerätään tiedot saamisten ja velkojen varannoista ja niiden muutoksista (netto), arvostuseristä sekä vastaavista koroista ja osingoista sektoreittain.
2. Suomen Pankin tilinhoitajayhteisöille (kotimaiset arvopaperien säilyttäjät) suunnattu kuukausittainen arvopapereiden säilytyskysely.
3. Suomen Pankin kuukausikysely ulkomaisista arvopaperisaamisista ja -veloista.

Lisäksi Suomen Pankki kerää tietoja maksutasetta varten myös EKP:n rahalaitosten ja sijoitusrahastojen tasetiedonkeruiden yhteydessä.

Tilastointijärjestelmän peruseriaatteena on kysely suoraan tiedon lähteeltä eli sijoitus- tai rahoituspäätöksiä tekevilta institutionaalisilta yksiköiltä. Maksutasekyselyt ovat luonteeltaan kokonaistutkimuksia, joista pienet yritykset on jätetty pois. Pienet yritykset huomioidaan menetelmällisesti.

Rahoitussaamisten ja -velkojen kuukausitiedot estimoidaan hyödyntäen indikaattoreita ja aiempia neljännesvuositietoja. Tiedot täsmäytetään, kun uusi neljännes valmistuu tai aiempia neljänneksiä revisoidaan.

Yrityssektorin kyselyjen kehikot määritellään Tilastokeskuksen yritys- ja yhteisörekisterin perusteella. Yritysrekisterissä on tiedot noin 300 000 yhteisöstä sekä merkintä ulkomaalaisomistuksesta. Lisäksi rekisterissä on lisätietona luettelo yrityksistä, joilla on ulkomaisia tytäryrityksiä. Kehikkoja täydennetään verohallinnolta saatavien 15 000 suurimman yrityksen tasetietojen sekä kyselyistä saatujen tietojen perusteella. Yrityssektorin maksutasekyselyihin otetaan mukaan sellaiset yritykset, joiden ulkomaisten saamisten ja velkojen ennakoitaan näiden tietolähteiden perusteella olevan suurimpia. Käytännössä kuukausikyselyn piirissä on viime vuosina ollut noin 90–140 yritystä ja vuosikyselyissä yhteensä noin 1 000–1 200 yritystä.

Rahalaitosten ja sijoitusrahastojen määritelmien ulkopuolelle jäävät muut rahoitussektorin toimijat valitaan maksutasekyselyihin Finanssivalvonnan tietojen, verohallinnon tasetietojen ja yritysrekisterin avulla samalla tavalla kuin yrityssektorin tapauksessa.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Maksutasetilastojen laadun ylläpitämiseksi ja parantamiseksi on kiinnitetty huomiota käytännön kyselykehikkojen määrittelyyn ja rekisterien tarkkuuteen. Tilastointiin vaikuttavat rahoitusmarkkinoiden ja yrityssektorin institutionaaliset muutokset on pyritty ottamaan huomioon. Rahoitustaseessa työeläkelaitosten nopeasti kasvava ulkomainen sijoitustoiminta on muuttanut pääomanliikkeiden sektorirakennetta. Yritysten ulkomailla olevat rahoituskeskukset lisäävät yritysten sisäisten, suoriin sijoituksiin tilastoitavien lyhytaikaisten pääomanliikkeiden vaihtelua. Monikansallisten pankkikonsernien sisäiset pääomavirrat näkyvät erityisesti muissa sijoituksissa. Yrityskaupat aiheuttavat suuria heilahteluja niin suoriin sijoituksiin kuin arvopaperisijoituksiinkin. Tietojen oikeellisuutta ja tarkkuutta tarkastellaan säännöllisesti. Paljon otantavirhettä tärkeämpiä virhelähteitä ovat kehikkovirhe ja mittausvirhe. Kehikkovirhettä syntyy rekisterien jälkeenjääneisyydestä, kun kaikkia vastaajia ei löydetä, ja mittausvirhettä vastaajien tulkitessa väärin kyselyn tiedonantovaatimusta. Suomen tilastot ovat herkkiä juuri kehikko- ja mittausvirheiden suhteen, koska Suomessa on kansantalouden kokoon verrattuna erittäin suuria kansainvälisiä yrityksiä.

Maksutaseen tilastovirhe

Maksutaseen kahdenkertaisen kirjanpidon periaatteiden mukaisesti maksutaseen osatekijöiden, eli vaihtoja pääomataseen ja rahoitustaseen summa on nolla. Käytännössä loppusumma on yleensä positiivinen tai negatiivinen luku.

Virheelliset ja tunnistamattomat erät kokonaisuutena ovat kaikkien maksutaseen erien virheiden ja puuttuvien tietojen nettosuure.

Laskennallisesti virhetermillä saatetaan kirjausten yhteenlaskun loppusumma keinotekoisesti nollassi, eli termi on itseisarvoltaan yhtä suuri mutta erimerkkinen kuin muutoin lopputuloksena oleva luku. Tilastovirhe on suhteellisesti suurempi kuukausi- ja neljännesvuositilastossa kuin vuositasolla, koska jälkimmäisessä tarkastelussa monet ajoituserot häviävät. Suurten kansainvälisten yritysten ulkomaiset liiketoimet aiheuttavat tilastoihin huomattavaa vaihtelua, ja niiden liiketoimien vastaerät eivät rahaliiton oloissa välttämättä tule näkyviin Suomen maksutasetilastossa. Lisäksi ajoituserot kirjauksissa saattavat näkyä suurina tilastovirheinä tai peräkkäisinä suurina erimerkkisinä tilastovirheinä.

Vuosikyselyihin perustuvat tiedot arvioidaan tilastovuoden kuukausi- ja neljännesvuosiennakkotilastoihin. Siten tietojen saanti täydentyy ajan mittaan, mikä saattaa johtaa huomattaviin korjauksiin tilastoissa. Suurimmat korjaukset ovat johtuneet yritysten voitonjakotietojen ja uudelleen sijoitettuja voittoja koskevien tietojen saamisesta käyttöön vasta tilastovuotta seuraavan vuoden syksyllä. Tulli korjaa kuukausittaisia ulkomaankauppatietoja vähitellen tilastovuotta seuraavan vuoden kevääseen saakka. Sen sijaan palvelujen ulkomaankaupan käsitteen ja tilastoinnin tarkentaminen on johtanut palveluerien tietojen merkittäviin tasotarkistuksiin 2000-luvulla.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Kuukausittainen maksutase julkaistaan noin 6 viikon kuluttua tilastokuukauden päättymisestä heti ulkomaankauppatilaston julkaisemisen jälkeen. Kunkin kuukausitiedotteen yhteydessä korjataan myös edellisen kuukauden tiedot. Kuukausitilastoihin arvioidaan neljännesvuosittain ja vuosittain kerättävät tiedot. Laajemmat vuositiedot valmistuvat noin 10 viikossa. Vuositiedot suorien sijoitusten vuosikyselystä ja muiden palvelujen kyselystä valmistuvat tilastovuotta seuraavan vuoden syksyyn mennessä, kun kaikki perustiedot on saatu. EKP:n ja Eurostatin korjausrytmin mukaan suurimmat korjaukset tehdään aina maaliskuun ja syyskuun lopussa. Tuolloin korjataan kaikki edellisen vuoden kuukausi- ja neljännesvuositiedot, jotta ne saadaan yhteneviksi korjattavien vuositason lukujen kanssa. Myös päättynyttä vuotta edeltävän vuoden tietoja korjataan. Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

5. Tietojen saatavuus ja selkeys

Maksutasetiedot julkaistaan Tilastokeskuksen verkkosivulla. Tilastokeskus julkistaa kuukausittain maksutasetiedotteen ja neljännesvuosittain yksityiskohtaisemmat maksutaseen, ulkomaisen varallisuuden

sekä ulkomaisen bruttovelan tiedot. Vuositiedot julkaistaan neljännesjulkaisuiden yhteydessä. Vaihtotaseen palveluiden erittelyt ja alueittaiset tiedot löytyvät neljänneksittäin tavaroiden ja palveluiden julkaisusta tilastovuodesta 2013 alkaen. Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankaupan tilasto on maksutaseen laajennus, joka julkaistaan aina samana päivänä maksutaseen neljännesjulkaisun kanssa.

6. Tietojen vertailukelpoisuus

Maksutasetilastoa laaditaan kansainvälisten tilastostandardien ja IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) mukaisesti, mikä takaa tilaston vertailukelpoisuuden. Sekä OECD että IMF ovat julkaisseet uudistetut tilastointistandardinsa. Uusien standardien mukaisten tilastojen julkaisu alkoi Suomessa kesällä 2014.

7. Selkeys ja yhtenäisyys

Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema ovat osaksi muista tilastoista johdettu tilasto. Lähdetilastojen ja maksutaseen välillä on eroja muun muassa tiettyjen erien laskennoista tai käsitteiden määritelmistä johtuen. Esimerkkinä tällaisesta erästä on tavaroiden ulkomaankauppa.

Lisätietoja

Tapio Kuusisto 029 551 3318

Hanna Björklund 029 551 3296

Vastaava tilastojohtaja:

Ville Vertanen

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tietopalvelu ja viestintä, Tilastokeskus
puh. 029 551 2220
www.tilastokeskus.fi

ISSN 2342-3463 (pdf)

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi